

"O, heyretamiz rəhbər və səmimi insan idi"

Baykal-Amur Magistralını çəkən inşaatçılar Heydər Əliyevi belə xatırlayırlar

Ulu Öndər Heydər Əliyev düşüncəsinin qurub-yaratdıqlarından insanlar bu gün də bəhrələnir, hələ gələcək nəsillər də faydalanacaq. Həm də təkə Azərbaycanca yox, keçmiş SSRİ məkanının bir çox yerlərində. Heydər Əliyev bir respublikanın hüdudlarına sığmayan dahi idi axı. Odur ki, Sovetlər İttifaqının rəhbərliyində ən yüksək, çətin və məsuliyyətli vəzifələrdən birinin ona etibar edilməsi də təbii hal idi.

Moskvada Sov.İKP MK Siyasi Bürosunun üzvü, SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifəsində çalışdığı illərdə Heydər Əliyev nəhəng ölkənin bir çox tələpəli məsələlərini zəngin idarəçilik təcrübəsi, dərin bilikləri və böyük sərişçisi sayəsində uğurla həll etmişdir. Bu sıradan elə təkə BAM-ın adını çəkmək kifayətdir. Söhbət XX əsrin 74-cü ilində tikilməyə başlayan, bu günlərdə yarıməsrlük yubileyi qeyd olunan, XXI əsrin qlobal logistikasını müəyyən edən Baykal-Amur Magistralından gedir.

Bu gün Rusiya Federasiyasının iqtisadi inkişafında əhəmiyyətli rol oynayan Sibir və Uzaq Şərqi təbii resursları məhz bu dəmir yolu ilə Mərkəzi və Qərbi Rusiyaya, eləcə də xarici ölkələrə ixrac edilir. Şimal qonşumuzun əsas neft-qaz yataqları, meşə və balıqçılıq, heyvandarlıq təsərrüfatları BAM boyunca yerləşir və bunların daşınmasında, ixracında, eləcə də yerli xalqların sosial vəziyyətinin yaxşılaşmasında bu magistral böyük rol oynayır. Vaxtilə insan ayağı dəyməyən, ucu-bucağı görünməyən əyalətlərdə BAM-ın sayəsində müasir şəhərlər salınıb. Bu yol Rusiyanın eləcə də tranzit sahəsində inkişafına böyük təkan verib. Belə ki, Çin, Koreya Respublikası, Vyetnam, Hindistan, digər Cənub-Şərqi Asiya və Orta Asiya dövlətləri Avropa ilə ticarət əlaqələrini məhz BAM vasitəsilə qurublar.

Bəli, belə bir qlobal layihənin uğurları Azərbaycan xalqının böyük oğlu və Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Heydər Əliyevin zəhməti və zəkası ilə araya-ərsəyə gələn belə layihələrdən bəhrələnen neçə-neçə nəsillər onu unutmurlar. Vaxtilə Ulu Öndərlə çiyin-çiyinə çalışanlardan, o cümlədən BAM magistralını çəkənlərdən də bu gün hələ yaşayanları var. Onlar Heydər Əliyevi təkə misilsiz bacarıqlara malik yüksək rəqəbiyyətli xadim, böyük rəhbər kimi deyil, həm də qayğı-

keş, səmimi bir insan kimi xatırlayırlar. Keçən ay Moskvada Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinin Baykal-Amur Magistralının 50 illik yubileyi münasibətilə dəmir yolu sahəsinin veteranları və işçiləri ilə birgə görüşündə bu xatirələr bir daha vərəqləndi.

Əvvəlcə Rusiya Prezidentinin deklərini yada salaq: "BAM-ın tikintisinə başlanmasının yarıməsrlük yubileyi münasibətilə Azərbaycan Prezidenti İlham Heydər oğlu Əliyevi şəxsən təbrik etməkdən çox məmnunam. Onun atası, - bunu bütün BAM inşaatçıları yaxşı bilir, - Heydər Əlirza oğlu BAM-ın tarixində müstəsna, böyük rol oynayıb. Heydər Əlirza oğlu SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifəsində Baykal-Amur Magistralının tikintisinə rəhbərlik edir və bu çətin layihənin həyata keçirilməsi üçün öləndən gələni əsirgəməirdi. Bu işdə ona böyük bilik və təcrübə, idarəçilik istedadı, ən mürəkkəb problemləri həll etmək bacarığı və əlbəttə ki, xüsusi şəxsi keyfiyyətlər, ilk növbədə, çalışdığı insanlara qayğıkeş, hörmətli münasibət kömək etdi və o, bu nəhəng problemləri həll edə bildi. O, özü BAM-ın obyektlərində oldu, inşaatçılar, yeni qəsəbə və şəhərlərin sakinləri ilə söhbət etdi. Necə deyirlər, rahatlıqla ona yaxınlaşa, problemlərini danışa, cari məsələləri müzakirə edə bilərdin".

O dövrdə BAM-ı uzaqgörənliklə gələcəyin yolu adlandırdılar. Dövrünün ən böyük infrastruktur layihələrindən olan bu magistral dünyanın ən uzun dəmir yolu xətlərindən biridir. BAM həm də SSRİ-nin irimiqyaslı iqtisadi layihəsi idi. Magistral dəmir yolunun tikintisi layihəsi Sovet İttifaqının qlobal iqtisadiyyatda yerinin nəzərdə keçirilməsi məqsədini daşıyırdı. Belə ki, BAM ölkənin şərq bölgələrini effektiv inkişaf etdirmək, yeni sənaye zonaları yaratmaq, xarici texnologiyalara çıxış əldə etməklə müasirləşmək, qarşılığında isə Yaponiya, ABŞ və digər kapitalist ölkələrin təbii sərvətlər təchizatçısı kimi SSRİ-nin rolunun gücləndirilməsi kontekstində hazırlanmışdı.

BAM-ın tikintisinə 1974-cü ildə başlansa da, texnoloji çətinliklər səbəbindən dəmir yolunun inşaat işləri ləngiyirdi. Həmin dövrdə SSRİ-də ən mühüm və çətin layihələrə rəhbərlik bilavasitə Ulu Öndərə həvalə edilirdi ki, bu da onun liderlik, idarəçilik və təşkilatçılıq qabiliyyətinin dəfələrlə təsdiq olunduğundan irəli gəlirdi.

Nəqliyyat sisteminin də işini dərinliklərinə qədər bilən Heydər Əliyevin xüsusilə 1984-cü ildə magistral boyunca 10 günlük səfər etməsi BAM-ın tikintisində dönüş nöqtəsi oldu. Ulu Öndər sovet dövlətinin bir neçə günlük magistralboyu səfərə yollanan ilk yüksək vəzifəli şəxsi idi. Moskvaya qayıdan Heydər Əliyev iyulun 5-də Sov. İKP MK Siyasi Bürosunun iclasında Baykal-Amur dəmir yolunun tikintisi ilə əlaqədar geniş məruzə ilə çıxış etdi. Məruzədə tikintinin sürətləndirilməsi üçün yeni ideya irəli sürərək onun həyata keçməsinə nail oldu.

Baykal-Amur Magistralının tikintisinin başa çatdırılması üçün əsas olan da məhz yüksəkkeyfiyyətli idarəetmə sisteminin qurulması idi. Ümummilli Lider bu yüksək təşkilatçılıq qabiliyyəti ilə nəhəng layihənin idarəedilməsi sistemini yaratdı.

Moskvada, BAM-ın 50 illik yubileyinə həsr olunmuş görüşdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev həmin günləri belə xatırladı: "Əlbəttə, Heydər Əliyev amili dövlətlərarası münasibətlərimizdə həmişə mühüm rol oynayıb və oynayacaqdır. Çünki o, Moskvada bu binada, Kremlə işlədiyi illərdə sovet dövlətinin və ona tapşırılan sahənin inkişafına rəvac vermək üçün böyük səylər göstərmişdir. Onlardan biri də nəqliyyat sahəsi idi. Biz həmçinin BAM-çılara və inşaatçılara, Rusiyanın bütün nəqliyyatçılarna Heydər Əlirza oğlunun xatirəsini əbədiləşdirdiklərinə görə minnətdarıq - Anqoya qəsəbəsindəki vağzal onun adını daşıyır. BAM-çıların da yaxşı bildiyi kimi, o, Bratskdan Vladivostoka və Naxodkaya qədər çətin şəraitdə, demək olar ki, piyada, qatarla, vertolyotla uzun bir yol qət edərək, on gün ərzində BAM-çılarla sevincini və kədərinə bölüşüb. Onu da xatırlayıram ki, o qayıdanda yalnız sovet dövlətinin həyata keçirə biləcəyi tikintinin miqyasından deyil, ilk növbədə, ən çətin şəraitdə, bəzən daim donuşluq içində olan keçilməz meşələrdə, yolsuzluq şəraitində həyatlarını riskə atan BAM-çıların fədakarlığından təsirlənmişdi. Çünki bu insanlar demək olar ki, hər gün şücaət göstərərək, möcüzələr yaradaraq, sovet dövlətinin və bu gün isə həm Rusiyanın, həm də qonşu ölkələrin gələcək inkişafının müqəddəratını əvvəlcədən təyin edərək, uzun illər - 50 il və ya daha çox müddət ərzində həm regional, həm də beynəlxalq əməkdaşlığın inkişafı işinə xidmət edəcək unikal infrastruktur nümunəsi yaratmağa müvəffəq olublar".

"Həmin çətin illərdə belə bir tikinti sahəsinə rəhbərlik etmək böyük hünər idi". İki dəfə Rusiya Federasiyasının nəqliyyat yolları naziri olmuş Gennadi Fadeyevin bu fikri isə BAM-ın inşasında iştirak etmiş insanların Ulu Öndər Heydər Əliyevin əməyinə verdiyi qiymətin ümumiləşdirilmiş ifadəsidir: "Onu vurğulamaq istəyirəm ki, biz Heydər Əlirza oğlu haqqında danışanda insanlarda belə bir təəssüratın yarandığını görürük: o, insanları çox sevən insan idi. O, kilometrərlə deyil, tonlarla deyil, talelərlə, BAM-çıların bu və ya digər müddət ərzində işlədiyi şəraitlə maraqlanırdı. O, heyretamiz rəhbər idi. Yalnız hansısa yekun məqamda o, təkrarən zəruri mövzuya yenidən qayıdaraq, işin daha səmərəli olması üçün sabah nə ediləcəyini və digər məsələləri düşünürdü. Onunla şəxsən tanış olmaq şəraitinə nail olmuşam. Məsələ Nəqliyyat Yolları Nazirliyindəki kadrlarla bağlı idi. O, nəqliyyat sahəsinə də rəhbərlik etdiyi üçün məni onun yanına göndərdilər. Biz burada, Kremlə oyləşmişdik. İnsana dövlət məmuru kimi yox, məhz əsl insan kimi yanaşırdı, nə üçün gəldiyini, narahatlığının nədən ibarət olduğunu soruşurdu, insanla həqiqətən maraqlanırdı... Baykal-Amur Magistralının tikintisinə kimin daha çox töhfə verdiyi barədə danışanda, əlbəttə ki, orada bir çox mütəxəssisin, alimin və digərlərinin çalışdığından bəhs edirik. Ancaq təcrübəm, həyat yolum onu deməyə imkan verir ki, Heydər Əlirza oğlu BAM-a nəzarət edən rəhbərlərin ən yaxşısı idi. O, məhiyyət etibarilə, BAM-ın həyata keçirilməsinə nail oldu".

Bir önəmli fakt da odur ki, BAM-ın tikintisinə Azərbaycandan da minlərlə gənc yollanmışdı. Ulu Öndərin dəstəyi ilə azərbaycanlı layihəçilər və inşaatçılar magistralın tikintisi zamanı stansiya kompleksləri olan iki qəsəbə - Ulkan və Anqoyanı salmışlar. Hazırda həmyerlilərimiz Xabarovsk diyarında və Yakutiya da Baykal-Amur Magistral xəttinin hissələrinin yenidən qurulması və müasirləşdirilməsində də iştirak edirlər. Yeri gəlmişkən: Rusiya mətbuatının yazdığına görə, 2030-cu ilədək BAM daha 3,5 min kilometr uzadılacaq, yeni stansiyalar tikiləcək. Bu isə o deməkdir ki, Heydər Əliyevin təməlini qoyduğu, yaxud gerçəkləşməsinə təmin etdiyi hər layihə şəxslənərək daha da qloballaşır, yeni əsrlərə doğru addımlayır.

*Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"*